

Josep Pallach o el final –crucificat– del projecte socialdemòcrata català

No tots els pallachistes van al cel...

Quan al gener de l'any vinent s'acompleixin quinze anys de la mort del dirigent socialista Josep Pallach, s'iniciarà de nou la lletania de lloances per un difunt que no pot respondre. La història –que alguns prefereixen oblidar– és tota una altra. I no fou, precisament, lloable.

El 1987 tampoc no va ser possible. Deu anys després de la seva mort, la ferida seguia oberta. El pas del temps no ho cura tot. En qüestió d'un mes apareixien dues fundacions **Josep Pallach**. Una, controlada per homes de l'àmbit socialista com **Raimon Martínez Fraile**, l'ex-ministre **Joan Majó** o **Josep Verde Aldea**, i l'altra, en una òrbita nacionalista i persones com **Narcís Oliveras**, d'UDC, **Robert Vergés** o **Quim**

Ferrer. Totes dues, però, difuntes abans de nàixer.

El dia onze de gener, una cinquantena de persones es reunien a Esclanyà per homenatjar Pallach, convocats pel PSC (PSC-PSOE). **Lluís Armet** feia retrunyir el Montgrony denunciant "el greu intent de manipulació de la figura de Pallach" en referència a l'altra Fundació Josep Pallach. El dia després, **Enric Nosàs** considerava "lícit sentir-se hereu de Pallach" i exigia –als antics conque-

ridors romans, potser– la formació d'"una plataforma ideològica que reculli l'herència de **Pallach**". L'escoltaven els seus, els nacionalistes. Sort que al cementiri d'Esclanyà, on hi ha enterrat el líder socialista i on tots van retre-li homenatge, no hi bufava tramuntanta. Perquè les paraules se les endú el vent però les ferides obertes del socialisme català, o les disputes de l'*herència Pallach*, ningú no les ha enterrat...

Josep Pallach volia crear un partit so-

Amadeu Cuito.

JORDI MORERA

LA CAMPANYA POLÍTICA

Ara bé, les batalles sindicals no estranyaven ningú. Es tractava de la tradicional confrontació comunistes-socialistes. No seria fins el 1974, amb la constitució formal dels dos principals corrents socialistes –el Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya de **Pallach** i la Convergència Socialista de Catalunya de **Raventós**– que s'inicià una escalada de crítiques, acusacions i insults que tots els antics militants del Reagrupament no dubten a qualificar d'excepcional.

A **Joaquim Ferrer**, diputat per CiU a Madrid i antic membre del secretariat del PSC-R encara li tremolen els polsos en recordar-ho: "La campanya contra Pallach no va ser normal. Mai més no hi

Gloria Rubiol.

JORDI MORERA

cialdemòcrata, d'obediència catalana, defensor de les llibertats formals. El Moviment Socialista de Catalunya n'hauria de ser l'embrió. Res tan difícil, però. El 1966 sorgeix la divisió. "L'arrel de tots els problemes cal anar-la a buscar en la col·laboració amb els comunistes. Nosaltres creïem que no podíem subordinar-nos a la seva estratègia i els altres apostaven per la cooperació". **Amadeu Cuito** seria, potser, un dels primers polítics en l'òrbita de **Pallach** a rebre la clàssica acusació de tot militant del PSC-R: pertànyer a la CIA. Aquest economista, nebot d'**Amadeu Hurtado** i –avui dia– representant d'un banc estranger a Barcelona, era l'home de confiança de **Pallach** per a les relacions internacionals. Ell va encarregar-se de portar, els anys seixanta, l'ASO (Aliança Sindical Obrera) als fòrums sindicals internacionals tractant que aquesta coordinadora de sindicats no comunistes obtingués el reconeixement dels *sindicats lliures* del món.

Però fou també l'home, fidel només a **Pallach**, que va mantenir un contacte més estret –quan va residir a Madrid– amb la **Fundació Frederic Ebert**, la gran repartidora de l'ajuda de la socialdemocràcia alemanya a l'esquerra rosa dels anys de transició. Hi comptava, "però tingui en compte que els alemanys no deixen que ningú manipuli els seus diners". I és l'últim supervivent –fora del poder– que sap, i ho calla, l'abast real del suport alemany al PSOE, la UGT i, sobretot, de l'aixeta sempre tancada per al grup de **Pallach**.

ha hagut una campanya de desqualificació, d'erosió i de calúmnia com la que va haver-hi, tan indecent, anòmala i injusta. Allò era un intent de liquidació pel sistema que fos...". Fins en el to pausat de **Teresa Jové**, viuda de **Pallach** s'endevina un dolor gens soterrat: "Hi va haver una campanya de calúmnies molt forta. Fou d'una ignorància política i d'una immaduresa terrible. I completament staliniana. Es feia des de tot arreu, vaig veure'n fins i tot graffitis. Se'l volia desprestigiar a tot preu". Altres, com **Joan Tàpia**, des del distanciament i el joc d'equilibris que significa ser l'actual director de *La Vanguardia*, hi posen la ironia: "Pallach era un intrús, un desconegut en aquell món de professors universitaris que profetitzaven la revolució socialista". Hi ha,

fins i tot, les visions que es pretenen més integrades en l'actual socialisme. **Josep Verde i Aldea**, eurodiputat i llavors copresident del PSC-R, situa el conflicte en l'àmbit ideològic: "La resta del socialisme català del moment considerava que la Internacional Socialista representava precisament aquella socialdemocràcia que era com una mena de traïció a l'autèntic socialisme que havia de ser marxista i revolucionari per definició". Matisos a banda, hi havia un ambient de crispació latent. "Alguns militants del PSUC van destapar ampolles de xampany quan **Pallach** va morir". **Tàpia** dixit.

LA PAU DEL CEMENTIRI

Podia ser l'escola d'estiu de Bellaterra on els representants del PSC-R eren escridassats i on el nom de **Josep Pallach** no es podia esmentar, sota pena de perdre les amistats. (**Pallach** havia donat suport al Consell Català de l'Ensenyament, una iniciativa de sectors nacionalistes per trencar el discurs unitarista de **Rosa Sensat**). Podia llegir-se a les pàgines de *Tele-Xprés* on **Manel Gariga**, membre destacat de la CSC a Sabadell explicava: "Jo no acostumo a veure la llarga mà de la CIA a tot arreu, però objectivament aquesta és una maniobra –referint-se a l'adopció del nom de *Partit Socialista de Catalunya* per part del *Reagrupament* el maig de 1976– que afavoreix més la reacció que l'oposició". **Enric Company**, pròdig després a *El País*, s'iniciaria amb aquests temes a *Tele-Xprés*... **Enrique Sopena** seria,

Xavier Casassas.

JORDI MORERA

Joan Tàpia.

JORDI MOREIRA

també, un dels més actius crítics de Pallach des de les pàgines del *Diario de Barcelona*. Públicament menystingut, **Pallach** i el seu partit patien una sistemàtica escassetat de fons —"desgraciadament, nosaltres no vam arribar a tenir mai l'ajuda dels alemanys", assegura Joaquim Ferrer.

Darrere la façana de desprestigi públic tots els epítets eren possibles: lacais dels americans, gestors del capitalisme, reaccionaris, agents de la CIA (o de **Willy Brandt**, una excel·lent ironia amb el pas del temps). Fins que **Pallach** va caure el 12 de gener de 1977. Ho recordava **Víctor Alba** pocs dies després de la seva defunció: "Dir d'un polític mort el contrari del que es digué del mateix polític viu, no és polític. És fer allò que han fet durant quaranta anys". Només alguns, com **Antonio Alvarez-Solís**, s'atreuen en la seva columna diària a prescindir d'elogis superflus: "**Pallach** va consumir la seva vida davant el mur de

las lamentacions en què va convertir el seu socialisme, sense adonar-se que el socialisme és molt més que indignació davant la injustícia i oració submissa per remeiar-ho".

Xavier Casassas, sindicalista i en aquells moments membre del consell polític del PSC-R, no va poder resistir l'article d'homenatge que **Joan Raventós** va dedicar a **Pallach** al diari *Avui*. "Me'l vaig trobar pel carrer i li vaig dir que si tot el que va dir de Pallach en l'article ho hagués dit sempre, moltes coses no haurien passat, però encara va ser molt pitjor quan uns mesos després **Hans Mathöfer**, en un acte d'homenatge del partit, va elogiar en tot Pallach excepte en el seu catalanisme. ¡Com si ens avisés del camí que calia seguir!".

EL CAMÍ A SEGUIR

Hans Mathöfer. L'home dels milions i de les idees. L'amic alemany de Pa-

llach. L'home que, des de la seva època a l'organització sindical fins als seus càrrecs ministerials, havia imposat la idea de donar suport al PSOE de l'interior —**Pablo Castellanos** i **Felipe González**— per convertir-lo en l'eix vertebrador del socialisme a l'estat espanyol. Va arribar de convidat a III congrés del PSC del 8 i 9 de gener i no sols va parlar en públic. Una "conversa privada" —segons **Ferrer**— serviria per explicar el seu parer: "Ens havíem de posar d'acord amb el PSOE". El mateix diumenge, **Pallach** comentava amb un destacat militant del partit, a les escales del Col·legi d'Advocats, que estava força decebut de certs militants que ja parlaven de pactar. Però 500 delegats i la cohesió interna el mantenien esperançat. La matinada de dilluns, un atac de cor el fulminava en una ambulància, camí de Bellvitge. Ningú no va tenir temps d'entonar el *mea culpa*.

Oriol Malló